

”سنت علي كپسول“

SINDH ILMI CAPSULE.

I dedicate this little work
to all students who spread
light of knowledge.....

Shafquat Ali
Mirpur Mathelo.

→ Shafquat2k8@gmail.com

- دنيا جو سڀ کان وڏو ڦل ڪوٽ سنڌ ۾ آهي
- دنيا جو سڀ کان وڏو قبرستان مڪلي سنڌ ۾ آهي
- دنيا جي سڀ کان وڏي آبادي وارو ريگستان ٿر سنڌ ۾ آهي
- ڏکڻ ايشيا جو سڀ کان وڏو درياءَ سنڌو درياءَ آهي
- ڏکڻ ايشيا جي سڀ کان وڏي ڀرند منڇر ڀرند سنڌ ۾ آهي
- دنيا جو سڀ کان وڏو آبپاشي نظام سنڌ جو آهي
- ڏکڻ ايشيا جو سڀ کان وڏو ريگستان ٿر سنڌ ۾ آهي
- دنيا جي سڀ کان عظيم تهذيبن ۾ سنڌ جو نالو شمار ٿئي ٿو
- ايشيا جي سڀ کان وڏي اسپتال ذهني مريضن جي علام لاءِ حيدرآباد سنڌ ۾ آهي
- ڏکڻ ايشيا ۾ سڀ کان پهرين ڦرائي پلي جو ترجمو سنڌي ۾ ٿيو
- پاڪستان ۾ سڀ کان وڏي ادبي ڪتاب سنڌي ۾ آهن
- پاڪستان جي سڀ کان پراڻي ٻولي سنڌي آهي
- پاڪستان جي سڀ کان وڏي ديوار رني ڪوٽ سنڌ ۾ آهي
- سنڌي، اوساڪا يونيورسٽي جا پان جو شعبو آهي
- پاڪستان جو سڀ کان وڏو بئراج سکر ۾ آهي
- پاڪستان جو سڀ کان وڏو ريلوي پليٽ فارم روهڙي ۾ آهي
- اڪبر بادشاهه عمر ڪوٽ ۾ ڄائو

سنڌو درياءَ جا نالا

1. Nile of Pakistan
2. Father of rivers
3. Skardu River
4. Attock River
5. Lion River
6. Seesh nag
7. Mehran
8. Sagar Sind
9. Sindhu Nadi
10. 75 times mentioned in Vedas as holy river.
11. Mehran is oldest name before Aryan came.
12. Arab also called it Mehran after conquest.
13. 21 number biggest river in world.
14. Length: 2897 KM, In Sindh, 843 KM

15. Flowing from North to South	Indus	: لاطيني
	Indos	: يوناني
	سنڌو	: سنسڪرت
	نهر السند، السند	: عربي
	سنڌو	: بنگالي
	اباسين	: پشتو
	Yindu he	: چيني
	سنڌو	: هندي
	آب سنڌه	: فارسي
	Indus	: انگريزي
	نيلاپ	: ترڪي
	درياءَ سنڌه	: اردو
	Sengge zengbo	: تبت
	Sintow	: جاپاني

پا نالا: شير درياءَ، سنڌ ساگر، سيهون،

ان موقل بھداري سنڌ جو پھريون نقشو تيار ڪيو

- محمد بن قاسم 695ع ۾ طائف سعودي عرب ۾ ڄائو.
- شام ملڪ جو جنرل هو.
- امير سلطنت جو جنرل هو.
- اصل نالو: عمار الدين محمد بن قاسم
- سنڌ ۾ ملتان تي حملو ڪيائين.
- 712ع ۾ سنڌ فتح ڪيائين.
- هن جو استاد حجاج بن يوسف هو.
- الوليد بن عبدالملڪ خليفن سنڌ ڏانهن موڪليو.
- سليمان ابن عبدالملڪ واپس گهمائي قتل ڪري ڇڏيو.
- هن جو موت 715ع ۾ ٿيو.
- مڪرات رستي ديبل بندر پهتو.
- ديبل بندر ٺٽي ويجهو هو.
- پنيور جو قديمي نالو ديبل هو.
- ننڍي کنڊ جي پهرين مسجد پنيور ۾ هئي.
- پنيور اڻٽار قديمه جي ڪري مشهور آهي.
- هندستان تي پهريون مسلمان ڪامياب حملو آور محمد بن قاسم هو.
- محمد بن قاسم کي ٽار جي سيل ۾ ماريو ويو.
- سنڌ جي تاريخ جو پهريون دارالحڪومت الور آهي.
- هن جي عمر 20 سال هئي؛ 695ع ۾ ڄائو.
- 715ع ۾ قتل ڪيو ويو.
- سامونڊي پٿر و سربيلڪا کان دمشق وڃي رهيو هو؛ ديبل ويجهو (غوا ڪيو ويو).
- سنڌ کي باب الاسلام سڏيو آهي.
- عربن ۾ سنڌين وچ ۾ جنگ الور ۾ لڳي.
- راجا ڏاهو جو موت الور ۾ ٿيو.
- محمد بن قاسم سنڌ ۾ منصوره شهر قائم ڪيو.
- اسلام محمد بن قاسم کان آڳ سنڌ ۾ پهچي چڪو هو.

- سنڌ سنڪرت ٻولي جو لفظ ناهي. سنڌ سنڌي ٻوليءَ جو لفظ آهي. - (شفقت علي)

- سنڌي ٻولي سنڪرت کان پراڻي آهي.

- سنڌي ٻولي سنڪرت جي ماءُ آهي. سراج الحق

- موئن جي دڙي جي سنڌي ٻولي تهويري ٻولي هئي.

- سنڌ تي نالو سنڌو ندي جي ڪري پيو.

- مهاڀارتا دنيا جو پهريون ڪتاب آهي

جنهن ۾ سنڌ جو ذڪر ملي ٿو. - (شفقت علي)

- سنڌ جي تاريخ جو پهريون ڪتاب هي نامو ملي ٿو.

- سنڌ جي تهذيب 5000 سال پراڻي آهي.

- ريانن ۾ پڙي جو تصور سنڌو تهذيب وارن ڏنو.

- موئن جو دڙو 3600 ق. م پراڻو آهي.

- سنڌ جا پراڻا رهاڪو سنڌال ۽ ڀيل هئا.

- آرين جي حملي کان آڳ ۾ سنڌ جا رهاڪو دراوڙ هئا.

- آريا وڃي ايشيا کان هجرت ڪري سنڌ ۾ آباد ٿيا.

- موئن جي دڙي وارا لاشن کي دفن نه ڪندا هئا.

- دراوڙ، پٿر جي دور ۾ سنڌ ۾ رهندا هئا.

- دراوڙ کانپوءِ آريا سنڌ جا وارث بڻيا.

- آريا 6000 سال آڳ ۾ سنڌ ۾ آباد ٿيڻ لڳا.

- آرين جي دور ۾ سنڌ جو نالو "سيت سنڌو" هو.

آڳ ۾ ذڪر ڪري چڪو آهيان، سنڌ سنڪرت جو لفظ ناهي.

- سنڪرت آرين جي ٻولي هئي، پر سنڌي سنڌي هن کان آڳ جي آهي.

- سيت سنڌو مهني ست درياڻن جو ملڪ

- ايراني حاڪم داريوش 327 ق. م سنڌ تي حملو ڪيو.

- دارا اعظم هڪ سنڌي شخص "اسڪار ليڪس" Skylax

کي سنڌو درياھ جي تحقيق ڪرڻ لاءِ سنڌ ۾ موڪليو.

- ٻه سال پوءِ 325 ق - م يوناني بادشاهه سڪندر اعظم سنڌ تي ڪام ڪئي.

- سڪندر بادشاهه سنڌ جا موري کي پنهنجي ماڻھو کي تحفي ۾ پيش ڪيا.

- سنڌي سامي هفت ٻولي آهي نه سنسڪرت

مات ٻولي آهي - ڊاڪٽر ٻني بخش بلوچ

- سامي هفت ميسوپوٽيميا تهذيب سان لاڳاپو رکي ٿي.

- ميسوپوٽيميا سنڌ جي تهذيب جي هڪ حصو تهذيب هئي.

- سنڌ تهذيب جو واپاري، تجارت تي تعلق

مصر، يونان، عراق سان هو.

- مصر، يونان، ايران، به سنڌ تي ڪام ڪئي.

- سچل سرمست جو فارسي تخلص اشڪار هو.

- محمد علي ڪوفي، عربي ڪان فارسي ۾

چيناهي جو قصو ڪيو. 1216ع

- عربن سنڌ جي تاريخ پنهنجي مرثي

سان لکي، انما تاريخ سنڌي نسل جي

مٿن ۾ پاڪستاني نهاب مطابق غلط طريقي

سان پڙهائي وئي ٿي. ڊاڪٽر مبارڪ علي

- حمزه آفر قومن ڪڏهن به هميشه تاريخ

نه لکندي آهي.

- مختصر ڪوٽ گهڻو سچ ٿورو.

- موهن جو دڙو 1922ع ۾ درياخت ٿيو.

- سنڌ کي 1847ع ۾ هندستان سان ملايو ويو.

- 1843ع ۾ انگريزن سنڌ ختم ڪئي.

- 1853ع ۾ انگريزن سنڌي ٻولي سرڪاري

ٻولي جو درجو ڏنو.

- سنڌ جو پهريون وزير (علي) محمد ايوب ڄمڻ و.
- سنڌ جو پهرين گورنر: غلام حسين هدايت (الله)
- شاه عبداللطيف جا وڏا همراڻ: افغانستان کان همراڻ ڪري سنڌ ۾ آيا
- سميل سرمست سيد نه هو.
- قلندر شهباز جي والد جو نالو؟
سيد ابراهيم عبير الدين.
- شاه صاحب جي ڏاڏي جو نالو؟
سيد عبدالقدوس شاه.
- شاه عبدالڪريم بلوچي وارو شاه لطيف جو پٽ ڏاڏو هو.
- شاه ڪريم سنڌي ادب جو وهائڻ وارو سنڌي آهي.
- سنڌي ادب جو چاسر: شاه عبدالڪريم
- سنڌي شاعريءَ جو ابو: قاضي قادن
- سنڌي ٻوليءَ جو شيڪسپيئر: مرزا قليچ بيگ
- سنڌ جو ابن بطوطه: الطاف شيخ
- سنڌ جو ارسنيت هيٺڙو: امرجليل
- پهرين شاعره: مرخات شيخ
- سميل سرمست جو اهل نالو: عبد الوهاب
- شيخ ايلان جو اهل نالو: مبارڪ علي
- استاد بخاري جو اهل نالو: احمد شاه
- قلندر شهباز جو اهل نالو: سيد عثمان
- شاه صاحب کي "علم لدني" عطا ڪيل هو.

- ويدت ۾ سنڌ جو ذڪر = 30 دفعا
- سنڌ جو پهريون دارالحڪومت : الور
- برهمڻ دور جو باني : راجا چيچ
- ابن بطوطه ڪهڙي دور ۾ سنڌ گهمڻ آيو؟
سمن جو دور
- سنڌي شاعري جو جان ڪيڻس : محمد حسن بيگس
- جديد سنڌي شاعريءَ جو باني : ڪشتي بند يوسف
- امر ليل روھڙي ۾ ڄائو.
- محمد بن قاسم ۾ ڄام جو ڀائٽيو هو.
- تقريباً ڇا مال سنڌ ۾ رهيو
- سنڌ تي 15 رمضان المبارڪ، 93ھ ۾ حملو ٿيو.
- عربن سنڌ تي 16 حملا ڪيا.
- محمد بن قاسم کانپوءِ سنڌ جو گورنر
يزيد بن مقلب ٿيو.
- عربن کانپوءِ سنڌ تي حڪومت هنياري
خاندان ڪئي.
- هنياري خاندان کانپوءِ اسماعيلي خاندان
حڪومت ڪئي.
- عربن سنڌ تي، بنو اميه عرب، 40 سال حڪومت
ڪئي.
- هنيارين جي حڪومت : 150 سال
- اسماعيلي حڪومت : - 41 سال
- اسماعيليت کانپوءِ سومرن سنڌ تي حڪمراني
ڪئي.
- سومرا دور جو پهريون حڪمران : ابن سومرو
- سومرن جو آخري حڪمران : هير سومرو
- سومرن 402 سال حڪومت ڪئي.
- سومرن کانپوءِ سمن حڪومت ڪئي
- سمن جو پهريون حڪمران : - ڄام انڙ
- سمن کانپوءِ ارغون حاڪم ٿيا
- ارغون کانپوءِ تغ خان، ترخان، ڪاٺيو، مغل

6.

HISTORY OF SINDH: سنڌ جي تاريخ

Dynasty	Period	Years.	
1. Rai Dynasty	495-632	137	عربن سنڌ تي 125
2. Brahman Dynasty	632-712	80	سال حڪومت ڪئي.
3. Achar Dynasty	713-836	125	
4. Hambari Dynasty	836-985	150	بنو امير خاندان
5. Ismaili Dynasty	985-1025	41	40 سال حڪومت ڪئي
6. Soomra Dynasty	1025-1351	326	
7. Samma Dynasty	1351-1520	170	سومرن اٽڪل
8. Arghun Dynasty	1520-1555	35	300 سال حڪومت ڪئي.
9. Turkhan Dynasty	1555-1592	37	سنڌ هري دور :
10. Mughul Dynasty	1592-1701	109	
11. Kalhoro Dynasty	1701-1782	81	ڪلهوڙا دور
12. Talpur Dynasty	1782-1843	61	شفقت علي
13. British Rule	1843-1947	104	

راجا چچ، راڻي دور ۾، راڻي گهراڻي جي آخري
بادشاهه راڻي سماسي ٿاڻي جو "وزير
تدليم" هو.

برهمڻ حڪومت جو باني راجا چچ پڻ ٿيو،
راجا چچ پڙهيل لکيل دانشور هو.

برهمڻ حڪمران هندو هئا،
چچ کي به پٽ هئا ڏاهرين، پر ڏاهن.

وفات کانپوءِ سندس ڀاءُ راجا چندر حڪمران
ٿيو، راجا چندر جي وفات کانپوءِ راجا
ڏاهن سنڌ جو بادشاهه ٿيو.

راجا ڏاهن خود بهادر هو، عرب حملو آورن جو
آخري دم تائين مقابلي ڪندي 712ع ۾ ملهجي ويو.

راجا ڏاهن جي موت سان برهمڻ دور جو خاتمو
عرب دور جي شروعات ٿي.

راڻي دور ۾ ٻڌ مذهب هو، برهمڻ دور ۾
هندو ڌرم، عرب دور ۾ اسلام، سنڌ کي
مذھبن جي مارڻ پڻ سنڌيو آهي.

سنڌ کي باب الاسلام سنڌيو آهي.

سنڌ مختلف مذهبن پر تهذيبن جي مارڻ آهي.

نوٽ :- محمد هالم ڪهڙو سومرن جي
حڪومت 402 سال جاڻائي آهي.
ڪتاب: سنڌ جي معلومات
پر ٻين ليکڪن موجب اٽڪل 300 سال آهي.
آمري جو دڙو سيوهڻ ۾ آهي.

تبت ملڪ کي سنڌو درياءَ جي ماءُ سڏبو آهي.
سنڌو درياءَ هماليه جبل، ويجهو ڪٽل (ش)
پهاڙي کان شروع ٿئي ٿو.

جوهن مارشل 1922ء ۾ موئن جي دڙي
جي کوٽائي ڪرائي.

ڊاڪٽر ارنسٽ ٽرمپ جرمني ۾ 1866ء ۾
شاھ جو رسالو شايم ڪرايو.

فريڊرڪ ٽرمپ سنڌ ثقافت ڪاتي ڪرايو.

شاھ جو رسالو اردو ۾ شيخ اياز ڪيو.

شاھ جو ڪنڊ ملياڻي نعمت لکيو.

شاھ لطيف تي ڊاڪٽر فهميده ۽
ڊاڪٽر در شهوار PhD ڪئي آهي.

- 1 مارچ ۱۹۱۷ء، مسلم لیگ سنڌ جو بنياد رکيو ويو.
- مسلم لیگ سنڌ جو پهريون صدر:- يوسف علي علياڻي
- 1 اپريل ۱۹۳۶ء ۾ سنڌ بمبئي کان ڌار ٿي، لينڊسلاٽ گراهم 1 اپريل ۱۹۳۶ء تي سنڌ جو پهريون گورنر ٿيو.
- ۱۹۳۸ء ۾ مسلم لیگ سنڌ ۾ قرارداد پاڪستان پيش ٿيو.
- 23 مارچ ۱۹۴۵ء ۾ سر عبدالله هارون سنڌ مسلم لیگ ۾ قرارداد پاڪستان پاس ڪئي.
- راجا ڏاهر جي والد جو نالو چيم هو.
- 12ء ۾ محمد بن قاسم سنڌ کي فتح ڪيو.
- پاڪستان اسلامي سال ۱366 هجري ۾ آزاد ٿيو.
- پاڪستان وٽ يونٽ ۱۹55ء ۾ تبديليو.
- وٽ يونٽ ۱۹۶۵ء ۾ ختم ٿيو.
- جي-ايم سيد پورو نالو: غلام مرتضيٰ شاھ
- امر جليل پورو نالو: قاضي عبدالجليل
- پاڪستان ۾ سڀ کان وڌيڪ ادبي ڪتاب سنڌي ٻولي جا آهن.
- پاڪستان جي سڀ کان قديم ٻولي سنڌي آهي.
- علامہ آءِ آءِ قاضي جو پورو نالو:- امداد علي امام علي قاضي
- شيخ اياز ڪراڻي ڏند تي دغن ٿيل آهي.
- شيخ اياز ڏکڻ ايشيا جو شاعر آهي. بقول فيض شفق علي.

سنڌ جي ايراضي: 140,914 Sq.km
سنڌ جي آبادي: 47.8 ملين (2017)

منڱهو پيرڪراچي ۾ آهي، منڱهو پير جو نالو -
خاصي سخي سلطان آهي.

سنڌي مضمون (Essays) جو پهريون ڪتاب
"مقالات المڪرمات" مرزا قليچ بيگ.

شيخ ايان شڪارپور کان هو - سنڌ يونيورسٽي
جو وائس چانسلر به ٿيو.

"يگت سنگھ کي قاسمي" ايان جو لکيل ڪلام آهي.

تنوير عباسي جو اهل نالو نور نبي هو.

غزل خاڪي ٻولي کان سنڌي ۾ آيو.

سنڌي شاعري، هندي شاعري جي بنياد تي آهي.

ماڻھو جاپاني ادب جي مٿي آهي.

محمد ابراهيم جو 102 سال عمر 09 نومبر،
2017 ۾ لاڏاڻو ڪيو.

ڪنهن زماني ۾ سنڌو درياھ سان گڏ ٺاهيو
درياھ به وهندو هو.

Shafquat Ali

سات ٻيلو سنڌو درياھ جي اندر ٻيٽ
آهي. سکر ويجهو ساڻ ٻيلو آهي.

- ستين جو آستان سنڌو ڪناري آهي.
- ڏيڻ جو شهر ميرپور ماٿيلو آهي.
- انبن جو شهر ميرپور خاص آهي.

سکر بئراج :

- مئٽرسي - اي فائونڊ سکر بئراج جو تصور ڏنو
- سکر بئراج پير چارلٽن هئرين جي نظر هيٺ رهي پاڻ ڊام بڪٽر هئا.
- اسڪيم بمبئي جي گورنر لائين ڪئي (جارج لائين)
- پاڪستان جو وجود نه هو، پاڪستان کان پراڻي بئراج آهي.
- سنڌ جي سڀ کان پراڻي بئراج آهي.
- بئراج جو ڪم 1923 ۾ شروع ٿيو
- سکر بئراج 1932 ۾ ٺهيو.
- سکر بئراج جو افتتاح لارڊ ويلنگٽن ڪيو
- ڊيگهه: 4725 فٽ
- دروازو = 66
- ڪئنال = 7
- پاڪستان ۾ سڀ کان وڏو ڪئنال نارا ڪئنال آهي
- روهڙي ڪئنال، نار ڪئنال سکر بئراج کان نڪرت ٿا
- نار ڪئنال، هاڪري درياھ جي نئين شڪل آهي.
- پهرين ڪئنال قدرتي هاڪرو هو. پوءِ ڪئنال ۾ تبديل ڪيو ويو
- پاڪستان جو پهريون بئراج: سکر بئراج
- سنڌو درياھ تي پاڪستان ۾ 6 بئراج آهن.
- ڪالاباغ ڊئم سنڌو درياھ تي ٺاڙو آهي.
- سنڌين کي بک مارڻ جي سازش ڪالاباغ ڊئم آهي.

- جنرل چارلس نيپئر 1843ء ۾ سنڌ فتح ڪئي.
- سنڌ جي اوڀر ۾ انڊيا آهي.
- سنڌ جي اولھ ۾ بلوچستان آهي.
- سنڌ جي اتر ۾ پنجاب آهي.
- عربي سمنڊ سنڌ جي ڏکڻ ۾ آهي.
- 12ع ۾ سنڌ جو سرحدون عربي سمنڊ کان ڪشمير، مڪران، ڪررت جبل تائين هيون.
- سنڌو ندي انتر کان ڏکڻ طرف وهي ٿي.
- سنڌ ۾ چار درياھ آهن.
- موئن جي دڙي جي مھرت تي لکيل بولي کي "انڊس اسڪرپٽ" چئبو آهي.
- موئن جي دڙي کي موئن جو دڙو بہ لکبو آهي.
- عمرڪوٽ کي امرڪوٽ بہ لکبو آهي.
- موئن جو دڙو سنڌو درياھ جي ساڄي ڪپ تي آهي.
- موئن جو دڙو تعلقي ڏوڪري ۾ آهي.
- رني ڪوٽ تعلقي سن ۾ آهي.
- منڇر ڀنڊ لوبڪ ويجهو آهي.
- ڪينجھري ڀنڊ ٺٽي ۾ آهي.
- ڪارونجھري ڀنڊ ٺٽي ۾ آهي.
- گدو بٿرام جو سنگ بنياد اسڪندر مرزا رکيو.
- 1962ء ۾ صدر ايوب خان گدو بٿرام موافقتنام ڪيو.
- گدو بٿرام جا 64 دروازا آهن.
- پاڪستان سڀ کان وڏي قدرتي ڍنڍ: منڇر.
- پاڪستان جي سڀ کان وڏي هٿرادو ڍنڍ: ڪينجھري.
- سنڌ جو سڀ کان وڏو علائقو: گورک.
- سنڌ جو سڀ کان گرم علائقو: جيڪب آباد.
- 28 آڪٽوبر 12ع ۾ عربن حملو ڪيو.
- سنڌ ۾ 29 هنلج آهن.
- آبادي جي لحاظ کان پاڪستان جو ٻيو وڏو صوبو سنڌ آهي.
- ايراني جي حساب سنڌ ٽيون وڏو صوبو آهي.
- Sindh : — South-Eastern Pakistan آهي.

سکر بئراج : 4725 فٹ

کوئٹہ بئراج : 2984 فٹ

گبدو بئراج : 4445 فٹ

- مارٹی جو ملیر ننگر پارکر ویم هو آهي.
- حضرت علي جا قدم مبارک حيدر آباد ۾ مير
کدم تالپر رپا هئا.

- انڙڪوٽ بدين ۾ آهي.

- ڪلات ڪوٽ ٺٽي ۾ آهي.

- 13 جنوري 1932ع ۾ سکر بئراج جو افتتاح ٿيو.

- سکر بئراج = 1932 افتتاح : لارڊ ويلنگٽن

- کوئٹہ بئراج = 1955 جنرل غلام محمد

- گبدو = 1962 صدر ايوب خان

ڪئنال :

سکر بئراج : 7 ڪئنال

کوئٹہ بئراج : 4 ڪئنال

گبدو بئراج : 3 ڪئنال = 14 ڪئنال
سند ۾

- ڪلهوڙن جو دور سندھي نيراحت، سندھي
ادب جو سنھري دور هو.

- دنيا جو وڏي ۾ وڏو آبپاشي نظام سندھ
جو سندھو آهي.

- سندھ ۾ تقوئن 14 ڪئنال آهن

دروازا :

سکر بٿرام : 66

گدو بٿرام : 64

کوٽڙي بٿرام : 44

- سکر بٿرام کي لالابد بٿرام به چيو آهي

کوٽڙي بٿرام کي غلام محمد بٿرام به
چيو وڃي ٿو.

- سيرٿر جا جبل هندوڪش سلسلي جا
مها آهن.

- هنڌلاڄ جو سير شاه لطيف ڪيو.

هنڌلاڄ هاڙي جبل وٽ آهي.

- بمبئي کان سنڌ کي جداڪرڻ جو مطالبو

هر چند راءِ و ننداسي ۱۹۱۳ع ۾ کانگريس
۾ ڪيو.

- ٿر دنيا جو ۹ نمبر وڏو ريگستان آهي.

سنڌو درياءَ ۱۲ نمبر وڏو درياءَ آهي.

- ڪلهوڙا دور جو پهر يون حاڪم

ميان يار محمد ڪلهوڙو هو.

- شاه صاحب جو مقبرو غلام شاه ڪلهوڙو ٺهرايو.

- آدم شاه ڪلهوڙو سکر ۾ دفن ٿيل آهي.

- ميان غلام شاه ڪلهوڙو حيدرآباد

شهر جو بنياد رکيو.

- ڪلهوڙا دور جو آخري حاڪم ميان

سرفراز ڪلهوڙو هو.

- ڪلهوڙن جي دور جو سڀ کان عظيم

شاعر شاه عبداللطيف ڀٽائي آهي.

- حضرت عمرؓ جي زماني ۾ مغيرة ديبل
تي حملو ڪيو.

- حضرت عثمانؓ، حضرت عليؓ، امير
مهاويه جي وقت ۾ به سنڌ تي عربن
ملاڪيا.

- سنڌ تي حملي جو شوق مجاهدين
يوسف جي منزل ۾ سوار هو.

- مجاهد بن يوسف بنو امير خليفه وليد
بن عبدالملك کي راهتي ڪري،
محمد بن قاسم سان 6000 فوجي
لشڪر سنڌ ڏانهن روانو ڪيائين.

- سنڌ ۾ هنياري خاندان جي حڪومت
جو بنياد عمر بن عبدالعزیز هنياري رکيو.

- 864ع، جاجري کي تڏهن سنڌ جا ماڻهو
علم رياضي ۽ علم نجوم ۾ آڻي
آهن. سنڌين کي پنهنجي زبان ۾
رسم الخط آهي.

- 985ع، بشاري مقدسي لکي ٿو: ديبل جا
ماڻهو واپاري آهن، اهي سنڌي ۽
عربي ٻولي ڳالهائين ٿا.

- 955ع، ابن ندیم لکي ٿو: سنڌ جا ماڻهو
مختلف زبانون ڳالهائين ٿا، انهن جا
مختلف مذهب آهن. انهن وٽ اٽڪل
200 رسم الخط آهن. جن مان (9) هر
هند عام آهن.

- البيروني، ابن حوقل، ابن بطوطه، بين
سياحن سنڌ کي ساراهيو آهي خوب

سکر پٿراج تي لالڪو پٿراج جو نالو سر
بلج لالڪو بمبئي جي گورنر جي
ڪوئي پيو

سکر پٿراج جو شهر دوانو 60 فٽ ويڪرو
۽ 50 فٽ وڌيڪ آهي

سنڌ ورياءَ پاڪستان ۾ "چلاس"
علائقي حدت بلتستان ۾ داخل ٿئي ٿو
عاليقي ۾ ٿئي ۾ آهي
ڪاليجون جي دور ۾ گادي جو هنڌ
هندا آباد هو

عربن جي دور ۾ منصوره گادي جو
هنڌ هو

ڪاليجون جي دور ۾ مخدوم ابوالحسن
نقوي سنڌي ٻولي جي رسم الخط تيار
ڪئي

سنڌي الفابيٽ جو باني: - مخدوم ابوالحسن
پاڪستان جي نيل ندي سنڌ ورياءَ
تي چيو وڃي ٿو

مٿسبيل ڊسٽرڪٽ سنڌ ورياءَ تي آهي
عرب سنڌ ورياءَ کي مھراڻ چوندا هئا

ڪوئيٽ جي قلعو غنڀر پور آهي

رني ڪوئيٽ قلعو سن ۾ آهي

ڪاھو جو ڊسٽرڪٽ سيپور خاص ۾ آهي

پھڪر جو ڊسٽرڪٽ لاکاڻي ۾ آهي

آمري جو ڊسٽرڪٽ سيوهڻ ۾ آهي

مينهو جو ڊسٽرڪٽ سکر ۾ آهي

مٿسهر دٿا موھن، آمري، چنھو ۽

ڪاھو آهن

ننگر جي ديوار ۾ سنڌ 21000 چورس ميل آهي

شاھ جهان مسجد ۾ آهي

جام نندو جو مقبرو ۾ آهي

دهوائن جو شهر : ڄامشورو، حيدرآباد
 پنهنجو شهر : ميرپور ماٿيلو
 گهٽين جو شهر : خيرپور
 (سڀني جو شهر : ميرپور خاص)
 سنڌ جي دل : حيدرآباد
 روشني جو شهر : ڪراچي
 ايشيا جي سونهن : ڪراچي
 ايشيا جو پالڪ : سنڌ
 اسلام جو دروازو : سنڌ
 سنڌ جي پٿرسي : شڪارپور

حيدرآباد جو بنياد ميان غلام شاهه ڪلهوڙو رکيو
 نئين جو بنياد ڄام نندورڪيو

- نيون ڪوٽ حيدرآباد ۾ ڦهلايو آهي
- ڪجهه ڦهلايو ۾ پڪو ڦهلايو حيدرآباد ۾ آهي
- مومل جي ماڻهي ميرپور ماٿيلو ۾ آهي
- سامي شڪارپور کان هو - سندس شاعري
 کي سلوڪ سڏيو آهي

روھڙي: اروڙ

- پٿر واري دهر مي به آباد شهر هو.
- روھڙي مي منصور اڪبر مٺي (الله عليه
- واله وسلم جن جا وارو مبارڪ نيل آهن.
- امر مٺي ليل به هن شهر سان واسطو رکي ٿو.
- ستين جو آستان روھڙي مي آهي.
- پاڪستان جي لاءِ جو وڏو ميليتفاهم
- روھڙي مي آهي.
- تاريخي سنڌ جو پھريون دارالحڪومت
- الور مٺي ٿو.
- الور يا اروڙي، روھڙي جو پراڻو نالو آهي.
- روھڙي هزارن سالن تائين واپاري
- مرڪز رهيو آهي.
- لڏندڙاڻو پل ۱۸۸۹ مي ٺھي.
- بٽلر وارو جو مڪ شهر هو.
- برهمڻير جي پھرين مسجد ڀنڀور ۽
- اروڙ مي اڏي اڏي نالن سان ٺھرائي وئي.
- سڪندر بادشاھ جي زماني مي به آباد هو.
- راجا ٽاهر روھڙي مي رھندو هو.
- راجا ٽاهر جي دهر جو ٽاڙي جو ھنڌ هو.
- روھڙي ھاڻي درياءَ جي ڪپ تي
- هو.
- روھڙي شهر جو بنياد وري ھڪ دفعو
- سيد رڪن الدين ۱۲۹۶ مي رکيو.
- گيت ھو مالو جو تعلق به روھڙي
- سان آهي.
- شفقت علي

سنڌي نثر جو پهريون ڪتاب : قرآن شريف

پهريون نثر جو ڪم : سڀني پنهنجون

سومرن جي دور جو پهريون شاعر : مديريدين

ڪلهوڙن جي دور جو سڀ کان وڏو شاعر : شاهه لطيف

ٽالپر دور جو سڀ کان وڏو شاعر : سچل سرمست

پڇي نامي تي ختم نامو سنڌ به منسوب آهي

پهريون مضمون نويي : مرزا قليچ

مديري آباد جو پراڻو نالو : نيرون ڪوٽ

جيڪب جو پراڻو نالو : خان ٽنڙهه

سکر جو پراڻو نالو : بکر

ڪراچي : ڪلاچي

سيوهڻ : سيوهستان

پنهور : ديبيل

روھڙي : اروڙ

بيٺڙي آباد : لغايشاه

ميرپور ماٿيلو : ميمڙي (شفقت علي)

لاٽر : ڏاکڻي سنڌ : مديري آباد جي ڏکڻ وارو

علائقو

وهڙو : مديري آباد جو پرياسي وارو علائقو

سرو : اتر سنڌ : لاٽر : ڏاکڻي سنڌ وهڙو : وچ سنڌ

سنڌ جي راڻي : ڪراچي

سنڌ جي دل : مديري آباد

سکر موهبي سنڌ جو ثبوت وڏو شهر آهي

روھڙي سنڌو دريا جي اوڀر ۾ سکر اولھ ۾ آهي

بکر سنڌ جو دروازو سنڌي لکي

- سنڌي ادب جو پهريون دور: سومرا دور
- پهريون شاه جي رسالي جو فارسي ۾ ترجمو
مولوي هدايت الله هالاڻي ڪيو

- قرآن جو پهريون سنڌي ترجمو آخوند

عزیز اللہ ڪيو

- قرآن پاڪ جو پهريون منظوم ترجمو

مولوي احمد مداح ڪيو

- شاه جي رسالي جي پهرين ليکڪ: ملياڻي نعمت

- سنڌ جو قومي جانور (Ibex) سرھ آهي.

- شاه عنايت شھيد جي مزار ڄمڻ شريف ۾ آهي

- ابن قاسم پراڻو نالو ۽ پيري

- لاڙڪاڻي جو پراڻو نالو: ميان ديوان پراڻو

* سنڌ ٽن حصن ۾ ورهايل آهي.

لاڙ - ٽڪر - سنڌ

سرو - اتر سنڌ

وچولو - سنڌ جو وچيون حصو: حيدرآباد جو

پيپاسو

* پهرين سنڌي فلم عمر مارئي لکي

* ٽالپر حڪومت ۾ جاني ۽ مير فتح علي ٽالپر

* انگريزن ڪراچي تي قبضو 1839 ۾ ڪيو

* سکر 1839 ۾ حيدرآباد 1843 ۾ قبضو ٿيو

* ميان ديوان جي جنگ: 17-Feb-1843

* دٻي جي جنگ: 24-March-1843

* مروييون ڀرندا نه ٿيون - جنرل هوشي

محمد شادي جو جنگي نعرو هو.

* سنڌ ڌرتي شهر، ميرپورخاص ۾ آهي.
 * اتر ۾ ٿر، سانگهڙ ۾ آهي.
 * سميتي جي قبر شهدادپور ۾ آهي.
 * سنڌ جي سامونڊي پٽي (Coastline) 250 ڪلوميٽر آهي.
 * سنڌو درياءَ کي، اترڪ درياءَ، اسڪردو درياءَ، ابلهين درياءَ به منڊو آهي.
 * ڪارونجهر جبل ٿرپارڪر ۾ آهي.
 * پهريون دفعو سنڌ ڪلچر ڊي 2009 ۾ ملهائيو ويو.

* 1947: سنڌ يونيورسٽي جو بنياد پيو.

* 1 جولاءِ 1970 سنڌ کي صوبائي حيثيت ملي.

* موهن جي دڙي جي عام طور مڃيل تاريخ 2500 ق.م آهي.

* ويد سنڌو ڪناري رکيا ويا.

* Thar is called Friendly desert

* Thar is subtropical desert

* Sindh is South Pakistan.

* Sindh means River.

* Jinah Barrage is on Indus River.

* سنڌ اوليائن جي ڌرتي آهي.

* سنڌ موهن جي ڌرتي آهي.

* منجهر سوهڙ جي اولهه ۾ آهي.

* مارئي پلاوا، لاڙڪاڻي جي هئي.

* وٽاڻي فقير جي قبر ٿر ۽ الهمار ۾ آهي.

* سچل سرمست جي مزار دمرل ۾ آهي.

* سنڌ سٿرزنل سينڊ ڪان وڌي آهي.

* حيدرآباد ۾ ميرپور ۾ آهي.

* ڪٽهور - سنڌ پنجاب جو ٻارڻ آهي.

* Haleji Lake: paradise of Birds

* راجا ٽاهر جو والد چچ ڪٽهور کان هو.

* سومرن جي دهر ۾ 1026ع ۾ محمود غزنوي
سنڌ تي حملو ڪيو

* جي ايم سيد 1938ع ۾ سنڌ اسيمبلي ۾
شريڪ ٿيو.

* 1955ع ۾ وٽ يونٽ خلاف آواز اٿارٽ

ٿي جي ايم سيد کي گرفتار ڪيو ويو.

* جي ايم سيد سنڌ خاطر 28 سال قيد رهيو.

* مولانا عبيدالله سنڌي سيالڪوٽ ۾ ڄائو

* مولانا عبيدالله سنڌي نيڪ هو 33 سال

جي عمر ۾ مسلمان ٿيو.

* 1914ع ۾ ريشمي رومال تحريڪ شروع ڪيائين

* ٽڪرٽ ايڏا جو سڀ کان وڏو انقلابي رهيا

مولانا عبيدالله سنڌي آهي.

* مخدوم محمد دعاست ٺٽوي 400 ڪتاب لکيا.

* مخدوم بي بي ظهير پٽو ڪراچي ۾ 21 جون

1953ع ۾ ڄائو. آڪسفورڊ جي ٽائبرياڻي هئي.

* پاڪستان جي ڀڃپڻ هن ليکڪ عورت

مختار ۾ بينظير پٽو 2 ڊسمبر 1988ع ۾ ٿي.

* شيخ اياز 02 مارچ 1923ع ۾ ڄائو.

* 28 ڊسمبر 1997ع ۾ وفات ڪئي.

* ويهين هدي جو وڏي ۾ وڏو شاعر

شيخ اياز هو.

(1940-2016)

علي بابا اهل خالو علي محمد رند
مشهور ناول مويئن جو دڙو -
ڪم ٿري - مات هيو -

دنگي منجه درياءَ، دنيا جو مشهور ڊرامو ليکيو

* راءِ ڪوٽ ميرپور ساڪري ۾ آهي

* راءِ ٿر جو قلعو بدين ۾ آهي راجا
نذر جي والد راجا چيم نذرانيو -

* چانڊيون جي دڙي جي کوٽائي (1931ع) ۾
اين جي ميمدار ڪئي - سڪندڙ

* شاهه عبداللطيف هنگلام ويندي پپ ميل
لتاڙيو هيو -

* اين بطور سومرن جي دور ۾ 1333ع ۾
سنڌ ۾ آيو -

نوٽ :- مختلف ڪتابن ۾ 1334ع ۾ سمن جو
دور ٿيل آهي جيڪو 100% غلط آهي -

- اهل چچنامو عربي ۾ لکيل هيو پوءِ
علي ڪوٽي فارسي ترجمو لکي غير
تغير ڪئي -

- اين بطور 1333ع سومرن جي دور ۾
سنڌ ۾ آيو -

Middle Stone Age upper Sind: 500,000 years ago - 3500 B.C.

Mesolithic Period: 6000 - 4000 BC

Indus culture: 3500 B.C. - 900 BC

Amri culture: 3500 BC - 2300 BC

Kotdiji : 2800 BC - 2300 BC.

Jhukar : 1200 BC - 900 BC.

Aryan came : 800 BC.

Rigveda written: 1000 BC - 800 BC

Achamenians: 519 BC - 400 BC

Alexander came: 325 BC

Buddhism in Sind: 272 BC

Bactrian Greeks: 184 BC

Scythians: 70 BC

Huns: 475 AD

Rai: 499 - 641 AD

Shahman: 641 - 711 AD

Umayyad: 711 - 750

Abbasid: 751 - 854

Habashis: 854 - 1011

Soomra: 1011 - 1351

Sammra: 1351 - 1524

Arghun: 1524 - 1554

Turkhan: 1554 - 1591

Mughul: 1591 - 1700

Kalhora: 1700 - 1783

Talpur: 1783 - 1843

British: 1843 - 1947

Government of Pakistan: 1947 to date

Reference

July 15, 1983

M.H. Panhwar

54-D Block 9

Gifton Karachi

- * سنڌ ۾ هائڻوڪي رسم الخط ۱۸۵۳ع کان آهي
- * سنڌ ۾ پهرين ڀيري ۱۸۵۳ع ۾ لکيو ويو
- * سنڌي ادب جو پهريون دور سومرن جو آهي
- * سنڌي نثر جو پهريون قصو سنڌي پنهنجو
- * سنڌي ترايل جو پهريون شاعر ناراڻي شير
- * سنڌي ٻولي جو پهريون درسي ڪتاب مير

- نزدڪ ۾ هينڊلڻ لکيو
- * شاهه جي رسالي جو پهريون انگريزي
- ترجمو باڪتر سومري پيرايو
- * سومرا دور جو پهريون شاعر صدر الدين
- * ۱۹۱۵ع ۾ ڪاهو ڌڻي جي کوٽائي مينيڙي ڪزنس
- ڪرائي

- * چيچنامي جي پهرين هفتي تي نڪيل
- آهي سنڌ جو گادي جو هنڌ الور
- نور محمد بادشاهه راجا ٿاهه هو

- * چيچنامو لکي ٿو - مهراڻ جي ڪپ تي
- * الور شهر هو جيڪو هند ۽ سنڌ جي گاديءَ
- جو هنڌ هو. مارڪ جوت سرحدون ڪشمير
- مڪران، ديبل، ڪرٽ جبل تائين هيون
- * سنڌو ندي جو قديم نالو مهراڻ آهي

- * سنڌ جي تاريخ يا 3 قديم ڪتاب

۱- چيچنامو

۲- تاريخ ميهومي

۳- تحفة الڪرام

- * سنڌي ٻولي جي شروعات موهن جي دڙي
- کان ٿي ٿي

- * ٻيڙي سنڌي جو اصل نالو محمد رفيعان آهي

- * بابا ۽ سنڌ جو لقب ماسٽر شاعر هيد
- پهتو هئو ئي آهي

- عرب دور جي سنڌي ادب جو اوائلي دور
هيو و هئي ته.

- مخدم محمد هاشم نڙي ڪ لھڻ
جي دور جو وڏو عالم هو 400 ڪتاب ڪيائين.
مولانا عبداللہ سنڌي سڌڪ هو پوءِ
مسلمات ٿي.

- سنڌي ادبي بورڊ جو قيام ۱۹۵۱ ۾ ٿيو.

- سنڌي ادبي سنگت ۱۹۶۵ ۾ قائم ٿي.

- اصل چچ نامو ۸۴۵-۸۵۰ء جي وچ ۾ لکيو ويو.

- شاهه لطيف جو مقبرو عيدن رازو جوڙيو.

- شاهه عبدالڪريم ۴۰ جو مقبرو شاهه لطيف ۲۰ جوڙيو.

- شاهه لطيف جا اساتذت اٽڪل چار هزار.

- بيت آهن: هن کان وڌيڪ ڪم آهن.

- ڊاڪٽر ايم ٽي سوري آڪسفورڊ ۾ شاهه

لطيف ۲۰ تي phd ڪئي.

- شاهه جي رسالي جو سنڌي اردو ترجمو ڊاڪٽر

اياز قادري، شاعرن اردو ترجمو شيخ

اياز ڪيو.

- اردو ٻوليءَ ۾ شاهه جي رسالي جا ڊيل اياز

آهن - (شفقت علي)

- شاهه لطيف ڪيترا سُر ڳايا ڪو پڪو ثبوت

ناهي، عام طور "30" سُر مڃيا وڃن.

- ماموئي فقيرن جون قبرون

- چچنامي ۾ علي ڪوفي وڏي قنبر گھير

ڪئي آهي، چچنامي جو نالو به ليکڪ

به ڏاهي چڻيا ڪين، پنهنجي فن جو

مظاهرو ڪري ٿو - (شفقت علي)

- چچ نامي جو اصل نالو عربي ليکڪ

گرنام آهي.

- سڀ کان پراڻو فارسي نسخو چچنامي جو

پنجاب يونيورسٽي وٽ آهي.

- ڪلھوڙن جي دور کي سنڌي دور چئجي ٿو
- ڪلھوڙن جي دور ۾ سنڌي الفابيٽ تيار ٿي

- شاھ عبداللطيف ڀٽائي - (1 Jan, 1752) - (18-Nov-1689)

1739 - 1827

- سچل سرمست :-

2 March, 1923 - 28-Dec-1997

- شيخ اياز :-

8 Nov - 1936 - ^{Living} Legend.

- امر مہليل :-

- شاھ لطيف مغلن جي دور ۾ ڄائو پر ”ڪلھوڙن
جي دور جو سڀ کان وڏو شاعر“ ٿيو

سچل سرمست ڪلھوڙن جي دور ۾ ڄائو پر
”قالبير دور جو سڀ کان وڏو شاعر“ ٿيو.

- ٽالپرن جي دور کي سچل سرمست دور بہ چئبو آهي
سچل سرمست حافظ قمر آن پڻ هفت زبان
شاعر هو
سچل پڻ شاھ ڪلھوڙن جي دور ۾ رهيا.

شيخ اياز جي شاعري ون پونٽ دوران
سنڌ لاءِ روشن چراغ بڻي.

- سنڌ جو سڀ کان مٿان دعوت علائقو
گورنر آهي

- پارغ جي چوڻي دادو ۾ آهي.

- گنج جو تذڪر حيدرآباد ۾ آهي.

- دل جي دنيا جو ليکڪ امر جليل آهي.

- پيڻام لطيف ڪتاب جو ليکڪ جي ايم
سيد آهي

- نيٺ گو ننگي ڄال هالي ناول جو ليکڪ

امر جليل آهي

- شاه جو رسالو نعم البدل قرآن آهي

(شفقت علي)

- لطيف سائين ٽي ڪتاب پاڻ سان

گڏ رکندا هئا.

- قرآن پاڪ، مثنوي رومي، رسالو شاه عبدالڪريم

مان قرآن مقرر را برداشتيم
پوست را بهر سگان بگذاشتيم

رومي.

Upper Sindh - Right bank of Indus River.

MOEN-JO-DARO

Lower Sindh - left bank of Indus.

- Sindh Sagar : between Indus and Jehlum.
- Thal : Area between Indus and Jehlum.
- Indus Treaty : 19 Sept, 1960. in Karachi between Nehru and Ayub Khan.

- ڪراچي ۾ (16) هزار آهڻ : (مئي 2018)

- ايراضي جي لحاظ کان ٿرپارڪر سڀ کان وڏو ٻيلو آهي.

- سنڌ ۾

- راجا ڏاهر جي وزير جو نالو "سيسڪار" هو.

- برهمڻ حڪومت جو باني آفر هو چيم هو.

- سنڌ مدرسة الاسلام جو بنياد حسن علي آفندي اسين پٿر 1885ع ۾ رکيو.

- 1929ع ۾ دهلي واري اجلاس ۾ قائد اعظم سنڌ کي بمبئي سان الڳ ڪرڻ جو مطالبو ڪيو.

- قائد اعظم ڄائو ۽ ڪراچي ۾ مريو ۽ ڪراچي ۾

- سنڌ مدرسة الاسلام ۾ پڙهيو

- 16 سالن جي عمر ۾ قانون جي پڙهائي لاءِ انگلستان ويو.

- 1896ع ۾ واپس پنهنجي وطن ڪراچي موٽي آيو وڪالت شروع ڪيائين.

- 1905ع ۾ انڊين نيشنل ڪانگريس ۾ شريڪ ٿيو.

- 1934ع ۾ مسلم ليگ جو صدر ٿيو.

- مولانا مظفر حسن "قائد اعظم" لقب ڏنو.

- انڊيا - پامنتات جو هڪڙو ريلوي دستو
- سنڌ ڪوڪا پار ۽ انڊيا سونا باڌ آهي.
- سنڌ هومي مي سڪاري (Official) ٻولي
- سنڌي آهي.
- پوري پامنتان جي سرڪاري ٻولي انگريزي آهي.
- اردو پامنتان جي قومي ٻولي آهي.
- 18 پامنتان جي ايراضي سنڌ آهي.
- پيري جو نئون نالو بن قاسم آهي.
- سنڌو تهذيب جو نمايان پهلو "نيڪال
- جو نظام دريڙم سنڌ آهي.
- مکيه ڌنڌو سنڌ زراعت هو.
- سرجان مارشل ڪانگ ۽ رائل داس
- بانرجي موئن جو دڙو دريافت ڪيو.
- سنڌو تهذيب وار (Iron) لوھ جو
- استعمال نه ڄاڻندڙ هئا، ٽامي جو استعمال
- علم ۾ هو، سون، چاندي به، پر لوه نه.
- سنڌي ٻولي موئن جي دڙي واري "دراوڙي"
- "Dravidian" ٻولي.
- سنڌو تهذيب جو ٻيو نمايان پهلو عمارتون
- پڪين سِرٽ سان ٺاهيندا هئا.
- "Mesopotamia" عراق جي تهذيب سان واپاري، تجارتي
- تعلقات رکندا هئا.
- 1881 ۾ ننڍي کنڊ جي پهرين آدمشماري ٿي.
- لارڊ ويلنگٽن جي دور ۾ سکر بئرام ٺهي.
- پاڪستان فارسي ٻولي جو اشتقاق
- آهي پاڪستان: پاڪ جا
- سنڌ ۾ ريلوي نظام 1861 ۾ شروع ٿيو - 1889ع ۾
- لنڊن ۾ پل ٺاهي وئي.
- حيدرآباد ۾ پوئين ۾ گهوت ڪي پيٽن لاءِ،
- ميرپور ماٿو، شڪارپور، اجار، خيرپور ڪري
- ميرپور خاص انهن لاءِ مشهور آهي.
- "ڪٽي جي قبر" سنڌ ۽ بلوچستان وچ ۾
- پهاڙي چوٽي آهي.

Dated:

04-05-2018

SINDH GENERAL KNOWLEDGE TEST #01

Part - I History of Sindh.

Page #01

- Q.No.1 Who was founder of Moriya Dynasty rule in Sindh?
(a) Chandra Gupta (b) Krishan Gupta (c) Raja Poras (d) Sahasi
- Q#2 Famous poet Kalidasa lived in Sindh during reign of—
(a) Chandra Gupta (b) Vikramajit (c) Raja Prithvi (d) Raja Poras
- Q#3 What was capital of Sindh during Rai Dynasty?
(a) Alore or Arore (b) Deebal (c) Mansoor (d) Sehwan.
- Q#4 During Rai Dynasty Sindh was divided in — provinces?
(a) 03 (b) 04 (c) 05 (d) 06
- Q#5 Which son of Rai Sahasi became ruler of Sindh?
(a) Raja Dahir (b) Rai Chach (c) Rai Mahodad (d) None
- Q#6 First ruler of Birkman Dynasty in Sindh?
(a) Raja Chach (b) Raja Dahir (c) Raja Chander (d) None
- Q#7 When Arab muslims launched first attack on Sindh?
(a) 15th Hijra (b) 17th Hijra (c) 19th Hijra (d) 23rd Hijra.
- Q#8 Which Umayyad Caliph recalled Muhammad Bin Qasim?
(a) Walid (b) Sulaiman (c) Umar bin Abdul Aziz (d) Hajaj
- Q#9 Who was founder of Habari rule in Sindh?
(a) Abdullah bin Umar (b) Walid (c) Umar bin Aziz (d) Abdullah bin Tahir
- Q#10 Abu Rehan Alberuni visited Sindh & India during reign of—?
(a) Ghaznavi (b) Ghauri (c) Tughlaq (d) Khilji.
- Q#11 Chach namo is written by
(a) Ali bin Hamid Kofi (b) Ali bin Umar Kofi (c) Ahmed bin Hamid
- Q#12 Ghayas-ud-din Balban divided Sindh in which provinces?
(a) Hyderabad, Karachi, Sukkur (b) Multan, Bahkar, Sehwan.
(c) Arore, Sehwan, Thatta (d) Nerunkot, Bahkar, Sehwan.
- Q#13 Who was first ruler of Soomra Dynasty in Sindh?
(a) Sardar Soomro (b) Bhongar (c) Hamir (d) Umar Soomro.
- Q#14 first female ruler of Sindh?
(a) Tara Bai (b) Meera Bai (c) Zulakha (d) Rani Ladi

- Q#15 Last ruler of Soomra rule in Sindh was
(a) Umar-ii (b) Dodo-iii (c) Hamir (d) Bhoongar.
- Q#16 Momal-Rano famous romantic story belongs to rule of—?
(a) Umar Soomro (b) Hamir Soomro (c) Jam Feroze (d) Sammarule
- Q#17 Who was first ruler of Samma Dynasty in Sindh?
(a) Jam Feroze Unnar (b) Jam Sultan Unnar (c) Jam Nizam (d) None
- Q#18 Samma Rule period in Sindh is —
(a) 1350-1520 (b) 1321-1351 (c) 1351-1520 (d) 1351-1551.
- Q#19 Which was capital of Sindh during first Samma Ruler?
(a) Tharec (b) Schwan (c) Mansoor (d) Samocce
- Q#20 Feroze Shah Tughlag attacked Sindh in year — A.D.
(a) 1360 (b) 1365 (c) 1369 (d) 1403 A.D.
- Q#21 Feroze Shah Tughlag attacked Sindh in order to —?
(a) Consolidate its power (b) capture Sindh
(c) Take revenge of Hamir Soomro (d) None of these.
- Q#22 Which Samma ruler rebuilt Thatta after Mongol invasion?
(a) Jam Tamachi (b) Jam Feroze (c) Jam Nando (d) None
- Q#23. During rule of Jam Nando, which poet was alive?
(a) Shah Kaseem (b) Qazi Qazan (c) Sachal (d) Saami
- Q#24 Which ruler of Sindh first defeated Arghauns?
(a) Jam Tamachi (b) Jam Feroz (c) Jam Nando (d) Jam Sultan
- Q#25 The decisive battle between Arghaun and Sammas was fought in year — at Thatta, which ended Samma rule.
(a) 1509 (b) 1520 (c) 1521 (d) 1551.

PAR-II Geography of Sindh.

- Q#26 The total area of Sindh is — Km.Sq.
(a) 54,407 (b) 160,914 (c) 140,914 (d) 140,514.

- Q#27 The script of Indus Valley Civilization was _____
(a) Persian (b) Sanskrit (c) Latin (d) Dravidian
- Q#28 Indus Valley people had trade relations with _____
(a) Egypt (b) Greece (c) Ceylon (d) Mesopotamia.
- Q#29 The Indus Valley people worshipped _____?
(a) Water (b) Fire (c) Sun (d) Mother Goddess.
- Q#30 Which Viceroy inaugurated Sukkur Barrage in 1932?
(a) Lord Wellington (b) Lord Benetick (c) Lord Minto (d) Curzon
- Q#31 River Indus dried due to drought in year _____
(a) 1816 (b) 1819 (c) 1830 (d) 1857.
- Q#32 How many rivers merge into River Indus?
(a) 04 (b) 05 (c) 07 (d) 10
- Q#33 Hallar Mountain is located in district of _____
(a) Katta (b) Dadu (c) Jacobabad (d) Badin
- Q#34 Which saint's tomb is located in Keenjhar Lake?
(a) Pir Ismail Shah (b) Pir Hoondal Shah (c) Abdullak Shah Ashabi (d) None
- Q#35 Salt water lake Dhalyaar is located at _____
(a) Khipro (b) Shahdadkot (c) Schwan (d) Thatta
- Q#36 Kalan kot fort is located at _____
(a) Thatta (b) Makli (c) Nawabshah (d) Larkana
- Q#37 Unnar Kot fort is built at _____
(a) Golarchi (b) Sanghar (c) Sann (d) Thatta
- Q#38 Saaran (سارن) Lake is largest _____ lake.
(a) fresh water (b) salt water (c) waste water (d) None
- Q#39 Thar is located in _____ part of Sindh.
(a) Western (b) Northern (c) Southern (d) Eastern.
- Q#40 Battle of Miani was fought on _____
(a) 17 feb 1843 (b) 19 feb 1843 (c) 24 March 1843 (d) None

Q#41 When Sindhi was declared as official language in province?

- (a) 1947 (b) 1956 (c) 1972 (d) 1973

Q#42 Largest chilli market of Asia is located in —

- (a) Rohri (b) Hyderabad (c) Kunri (d) Thatta

Q#43 University of Sindh was established in year — A.D.

- (a) 1943 (b) 1946 (c) 1947 (d) 1950

Q#44 The old name of Jacobabad is —

- (a) Khangarh (b) Jamesabad (c) Pipri (d) Mansoorah

Q#45 Gotakh Hills are located in district —

- (a) Dadu (b) Jamshoro (c) Thatta (d) Badin

Q#46 Pacca fort of Hyderabad was built by —

- (a) Gohar Shah Kalhoro (b) Mian Abdul Nabi
(c) Mian Abdul Fatah (d) None

Q#47 Sahiti Area existed in between which two districts?

- (a) N-Feroze and Nawabshah (b) Nawabshah & Sanghar
(c) Khairpur and N-Feroze (d) Khairpur & Larkana

Q#48 British occupied Karachi in year — A.D.

- (a) 1834 (b) 1838 (c) 1839 (d) 1843

Q#49 Moenjo Daro is located on — bank of Indus

- (a) Right (b) left (c) upper

Q#50 Daraza Sharif is famous for tomb of —?

- (a) Sachal Sarmast (b) Shah Latif (c) Saami (d) None

===XXX===

"Best of Luck"

Answer Key Test-I

1	a	19	d	31	d
2	b	20	b	32	c
3	a	21	c	33	c
4	b	22	c	34	c
5	d	23	b	35	c
6	a	24	c	36	d
7	b	25	b	37	c
8	b	26	c	38	d
9	c	27	d	39	c
10	a	28	d	40	c
11	a	29	d	41	a
12	b	30	a	42	d
13	a	31	b		
14	a	32	c		
15	c	33	b		
16	b	34	b		
17	a	35	d		
18	c	36	b		
		37	c		
		38	b		

Dr. Nagesh

CEL 2012, PCE 2+18

PCE-2013

- موهن جي دڙي واري نرمانِي ۾ دراوڙي

پولليون رائج هيون

- سنڌي ٻوليءَ جي اومينا بابت سڀ کان

پهرين ميربارتل فريئر خيال پيش ڪيو ۱853ع

- جرمن عالم ارنسٽ ٿرمپ ۱872ع ۾ پنهنجي

ڪتاب ”سنڌي گرامر“ ۾ سنڌي ٻولي جي

گورچنالڙي ويچار پيش ڪيا

- مڙي جي ڳالهه سنڌي سنسڪرت مان

نڪتي آهي يا عربي ٻولي واري خاندان

مان آهي، ڪا به آخري پڪ ناهي

- سڀ کان پهرين سنڌي ٻولي جي تاريخ

تج ھڪ مڪمل ڪتاب ”سنڌي ٻولي

جي تاريخ“ ۱۹۶۱ع ۾ پيرومل مهرچند لکيو.

1
- ڊاڪٽر نبي "سنڌي سنسڪرت ڄاڻي ٻولي آهي" جي نظريي کي رد ڪيو

- ڊاڪٽر نبي بخش مطابق سنڌي سامي صفت، عربي ٻولي جي خاندان مان آهي.

- سراج الحق ميمڻ مطابق سنسڪرت سنڌي مان ڄاڻي آهي.

- ڊاڪٽر نبي بخش مطابق غير آريائي آهي، سراج الحق، ڊاڪٽر غلام علي الانل مطابق به غير آريائي آهي.

- مرزا قليچ بيگ، حڪيم فتح محمد پيرومل مهرچند مطابق سنڌي آريائي ٻولي آهي.

- عبدالحميد بروهي رايو ٿو سنڌي کي رومن رسم الخط ۾ تبديل ڪجي.

- ڊاڪٽر ارشد ترمپ مطابق سنڌي سنسڪرت مان نڪتي.

* - سنڌ جي اتر وارن علائقن ۾ ڳالهائيندڙ

لهجي کي "سريلي"، "لاڙي" هيٺين حصي ۾،

لاڙ مطلب ڏاکڻي سنڌ، "وچولي" مطلب

سري ۽ لاڙ هو وچ وارو حصو.

* معيار ي سنڌي لهجو وچولي سنڌي هو آهي

* لاڙ مطلب جيڪو حصو سمنڊ سان لڳي.

* سنڌي زبان جو سڀ کان پهريون ڪتاب

"مقدمة الصلوة" لکيو ويو.

* سنڌي الفابيٽ ڪمشنر سربارٿل فريئر

جي حڪم هيٺ 1853ء ۾ تيار ٿي.

:- دعا آهي توقعات به هڪ ڏينهن انشاء الله

ڪمشنر ٿيندڙ، چئوڊل سان "آمين"

* هن ڪمشنر جي عهدي تي 8 ميمبر هئا. N.B

N.B مطلب تمام اهم.

آريائي خاندان : غير آريائي خاندان (سامي)

هندي، بنگالي، وغيره سڀاني، عبراني، عربي

منهنجي خيال مطابق به سنڌي سامي صفت آهي.

- 300 سال کان نظرين جي جنگ هلي پئي ته سنڌي آريائي آهي يا غير آريائي -
- منهنجي خيال مطابق -
- سنڌي شڪرت مان ناهي نڪتي.
- سنڌي سامي هفت آهي.
- سامي هفت کان اڳ ۾ سنڌي، چيني، عراقي، پولين جيان ته پوري زبان هئي.
- چينائين چيني ٻولي ۾ موهن جي دڙي واري ٻولي جي گڏيل کوجنا نه ٿيندي (هاڻي سنڌ 1000 سال هلندي رهندي).
- جيڪڏهن "سنڌي" اوهان پڻ هڻو سميڪٽ رکو ها هي عيسول توهان کي وڌيڪ معلومات ۾ مدد ڪري ها!
- سنڌي گرامر: ارنيسٽ ٽرمپ 1872
- سنڌي ٻولي جي تاريخ: پير ومل مهرمند: 1941
- سنڌي ٻولي ۾ ادب جي مفت هنر تاريخ: نبي بخش: 1962

عرب دور

- قرآن پاڪ جو پهريون دفعو ترجمو ٿيو
- گذريل دور جي ڪتابن جو عربي ۾ ترجمو ٿيو
- عرب سنڌ جو علم هٿان کڻي ويا.
- مذهبي ڪتاب لکيا ويا
- سنڌي هن دور ۾ لکي نه ويندي هئي پر هي به ويندي هئي
- تاريخ جو پهريون ڪتاب هيچ نامو هن دور ۾ لکيو ويو
- عربي زبان ۾ سنڌ جا مشهور شاعر: ابو معشر سنڌي، ابو عطا سنڌي، مارئي، ابو هنو سنڌي
- عرب شاعر به فهرسات پاڻي "السندي" سنڌ راڻي هئا، پنهنجي پٽن جا نالا به السندي سان رکندا هئا.
- عربن سنڌين سان شاديون ڪيون عربي سنڌي هڪ ٿي ويا، هي ٻوليءَ به عربي اسٽائل ٿي وئي

سومرن جو دور

سومرن اٽڪل 300 سال حڪومت ڪئي
ڌنڌر شهنشاهه سومرا دور ۾ سنڌ ۾ آيو
ابن بطوطه سومرا دور ۾ سنڌ ۾ پهتو
علي گوفي سومرا دور ۾ چينامي جو
تاريخ جو ڪيو

سومرا دور ”جاڳرتا“ جو دور سنڌ جي ٿو
سومرا دور کي ”ڪلاسيڪل دور“ سنڌ جي ٿو
سومرا دور ۾ سنڌ جي سرڪاري زبان عربي
۽ سنڌي هئي

سنڌ جي پهرين شاعره مرخات شينم
سومرا دور جي هئي

بابا فريد گنج شڪر سومرا دور جو هو
پڪيائڻ سنڌي شاعري به ڪيائين!

پهريون شاعر - پير صدر الدين

- هفت دور کي پڻ ۽ ڀانئن جو دور چئجي ٿو

- پهريون حاڪم : ابن سومر

- ۲ خري حاڪم : همير

- ٽاڻا پاڻي سومرو سنڌ جي پهرين حڪمران
عورت هئي

سمن جو دور :

اول

- پھريون حاڪم: ڄام انتر (ڄام فيروز الدين)

- آخر حاڪم: سلطنت فيروز ثاني

- ڪي ڪتاب رکن ٿا ابن بطوطه سمن

جي دور ۾ سنڌ ۾ آيو پر پيا عالم چون

ٿا سومرن جي دور ۾ آيو.

- پر وڌيڪ بهتر جواب سومرن جي دور ۾

آيو هو.

- ڄام نندو جو اصل نالو نظام الدين هو

- ڄام نندو جي مزار ٿئي ٿي آهي.

- سمن جي دور جو سڀ کان وڏو شھر

قاضي قادات هو

- سمن سنڌ تي اٽڪل 170 سال محنت ڪئي

ارغوت دور:

- ارغوت سنڌ ۾ ايرت سات آيا
- ارغوت دور ۾ دريا خان سورمو شهيد ٿيو
- ارغوت دور ۾ مخدوم بداول جي گهاٽي ۾ پيڙهيو ويو
- ارغوت دور ۾ ظالمن جو دور چڱو ٿيو
- سرڪاري زبان فارسي هئي
- ارغوت دور جو سڀ کان وڏو شاعر پڻ قاضي قادت، سمن جي دور جو به قاضي قادت
- مڪدغيو پيهر پڙهي مڪمران جي سنڌ جي بادشاهت ملي

ترقات دور:

- وڏي ۾ وڏو شاعر: شاهه عبدالڪريم بلڙيوارو
- سنڌ جو چيفري چاسر: شاهه عبدالڪريم
- سنڌ جو وهائو تارو آهي - بقول ۱۵ اڪثر
- شاهه ڪريم کي شاهه لطيف جو
- "مبشر" چيو ويندو آهي
- شاهه ڪريم جي مزار تي مقبرو شاهه لطيف جوڙايو
- شاهه ڪريم جو ڇهن مٽياري ۾ ٿيو
- والد جو نالو: سيد لعل محمد شاه

مغل دور :

۱۔ اکبر بادشاه سنڌ کي پنهنجي مڪوت ۾

م شامل ڪيو

۲۔ مغل سپه سالار خاني خان عبدالرحيم

سنڌ فتح ڪئي.

۳۔ اکبر بادشاه عمرڪوت ۾ چالو

۴۔ سڀ کان وڏو شاعر: شاه عنايت رلوي

۵۔ مغل دور ۾ اردو ٻولي جو مجموعو سنڌ ۾ آئي

۶۔ سنڌ جي سرڪاري زبان فارسي هئي

۷۔ شاه لطيف جو جنم مغل دور ۾ ٿيو

۸۔ شاه عنايت شاهيد هن دور جو شاعر هو.

- دادو هنلعي، سيرثر جبلن ۾
يورينڊيم ملي ٿو.

- ڊاڪٽر در شھوار ايجڊنگ يونيورسٽي
مان شاھ لطيف تي Phd ڪئي.

- قلندر شھباز ايراني ۾ ڄائو هو.

- قلندر شھباز فارسي ۾ شاعري ڪئي.

- علامہ آءِ آءِ قاضي "Brown Girl in Search of God"
ڪتاب لکيو.

- اميليا قاضي شاھ لطيف جو رسالو انگريزي
۾ ترجمو ڪيو.

- منٽ ڪوٽ وٽ پنجاب جا پنج درياھ
سنڌ ۾ ملن ٿا.

- قلندر شھباز "مروند" ۾ ڄائو، مروند
پاٽه افغانستان ۾ هو يا آذربائيجان
پر منهنجو خيال ايراني آهي. وڌيڪ
ٿوري تحقيق اوهان به ڪريو.

- چچنامي ۾ لکيل آهي راجا ٿاهر
جو سرڪڻي، مراق ٿانھن
مجام بن يوسف کي تحفي طور
موڪليو ويو.

- مان توھان کي پڌايندو هان ته
تاريخ جي صفحن ۾ مجام جو ڪوڙو
وڏو ظالم ۽ جابر انسان شمار ٿئي ٿو.

- Pakistan's largest Necropolis: Makli
- Makli is also known as "Little Makkah"
- 6 Divisions in Sindh (2018)
- Kabul to Delhi, there were 400 towns in Indus valley civilisation found.
- Mohen Jo Daro on west bank of Indus
- Laari is Language in Lower Sindh.
- National Museum of Pakistan in Karachi
- Kaleji, Kedaro, Keenjhar lakes in Sindh.
- M-9 Motorway — Karachi-Hyderabad
- Sindh Provincial Museum — Hyderabad
- Mohen-Jo-Daro is on Upper Sindh.
- Hala city famous for woodwork industry
- Shortest tenure Governor: Saeed Zaman Siddiqi
- Most Urbanised province of Pakistan: Sindh
- Umayyad conquered Sindh in 712.
- British conquered Sindh 1843.
- Great Wall of Pakistan: Ranikot
- Durr Shikwan was GM Syed's daughter who did Phd on Shah Latif.
- Sukkur means "City of peace"
"City of Noble people"

5000 BC: Indus valley had 400 towns from Kabul to Delhi, Debal to Kashmir.

5000 BC: Agriculture revolution in Sindh - wheel invented by Indus valley people.

3000 BC: Aryan civilisation at its rise.

1500 BC: Vedas written on bank of Indus River

810 BC: Egyptian King Sene Rames conquered Sindh.

519 BC: Persian King Darius I - Sent Scylax for Indus River Survey.

518 BC - Darius I conquered Sindh.

Shafquat Ali

500 BC:- Scylax wrote book on "Indus River".

326 BC:- Alexander conquered Sindh.

320 BC:- Chandragupta Maurya conquered Sindh.

274- 232 BC: Asoka ruled Sindh.

495: Rohri, Alor was capital of India and Sindh - (Shafquat Ali)

Reference: Chachnama

495: Rai Dynasty founded in Sindh.

Sindh's Border :- from Debal to Kashmir.

632 :- End of Rai Dynasty.

632 :- Chach of Alor; Father of Raja Dahir founded Brahman Dynasty.

695: Mohammad Bin Qasim born in Saudi Arab.

712: Raja Dahir was Ruling over Sindh.

712: Raja Dahir was killed at Alor.

712: Sindh-Arab war at Alor.

712: Brahman Dynasty ended; Arab Rule started in Sindh.

- Quaid-e-Azam said two-nation theory begins in Subcontinent when Muslims reached in Subcontinent

712: Mohammad bin Qasim became first Umayyad Governor in Sindh.

715: Bin Qasim was arrested by the Intelligence Agency of Suleiman caliph :- he was tortured and killed in jail in Iraq.

715: Yazeed bin Makhab became governor of Sindh after death of Bin Qasim.

- موهن جي دڙي جي ٻولي سمجهڻ لاءِ
 - لسانيات جي ماهر آسڪو پارپولا جي
 - تحقيق ساراهه جوڳي آهي.

- Jamshoro district was separated from Dadu in 2004
- First mention of Sindh is to be found in Mahabharata, where Jayadratha, Karna King of Sindh fought against Krishna.

- First census of Sindh = 1881
- Word India derived from Indus River.
- Sindh is mentioned in National anthem of India
- Largest district in Area = Tharparkar
- In population = Karachi West
- Jacobabad founded by John Jacob in 1847
- Meeran Muhammad Shah laid foundation of Sindh Adabi Board.
- Misri Shah buried in Nasarpur-
- Mian Ghulam Nabi Kalhoro buried in Hyderabad
- Sindhi language belongs to Indo Aryan family.
- Sir Creek connects Sindh with Indian state Gujarat.
- Hyderabad founded by Mian Ghulam Shah Kalhoro in 1768.

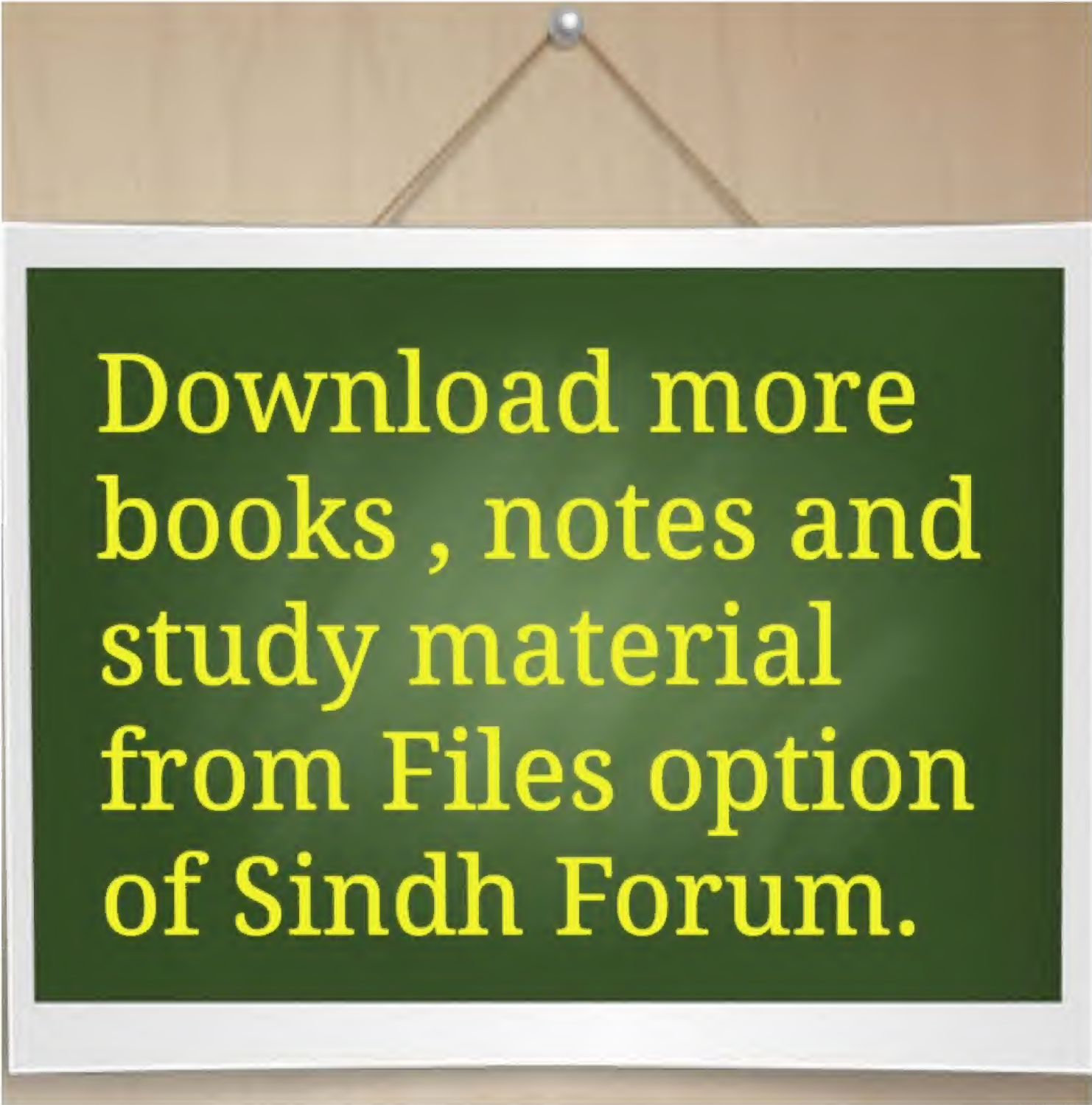
- (ايوب پل روھڙي) 1962 ۾ ٺھي.

- جي - ايم سيد مسلم ليگ سنڌ جو صدر
 1943 ۾ بڻيو.

- جي ايم سيد 1972 حيدرآباد مجلسي ۾
 سنڌو ديش جو نظريو ڏنو.

- اڪبر بادشاهه عمرڪوٽ ۾ 1542 ۾ قلعي ۾ ڄايو.

A photograph of a rectangular sign hanging on a light-colored wall. The sign has a dark green background with a white border. The text on the sign is written in a yellow, serif font and is arranged in five lines. Above the sign, a silver-colored metal hanger is visible, consisting of a small circular hook and two diagonal wires that support the sign.

Download more
books , notes and
study material
from Files option
of Sindh Forum.